

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

VI. De vtilitate & neceßitate Logicæ ad alias scientias.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

& non alias ab his distinctas, quod nos dicimus sufficere, ut practica appelletur, & tu dicis sufficiens non esse ut a nobis practica dicatur, absque eo quod tu neges in Logica formalitatem aliquam, quam nos concedamus, vel absque eo quod nos aliquam formalitatem ab his, quas tu in Logica ponis, auferamus, aliāue ratione constituamus.

Possem pro quarta sententia, quam amplector adducere D. Thomam opusc. 70. in Boetium de Trinitate quaest. de diuisione scientiarum speculatiuarum, in responsione ad secundum, ubi expresse affirmant Logicam non esse speculatiuam; sed quia poterunt auctores secundae sententiae respondere Angelicum Doctorem dixisse esse practica, & non speculatiuam, quia secundum maiorem partem actuum est practica, & tantum secundum aliquos speculatiua, ab auctoritate Doctoris Angelici abstinere, & ratione meam conclusionem probo. Logica versatur circa intellectus operationes dirigendas: sed directio operationum intellectus est praxis, seu operatio: ergo versatur circa operationem, seu praxim: ergo Logica est practica. Non versari circa aliquid obiectum merè illud speculando sic probatur. Totum Logicæ obiectum adequatum sunt intellectus operationes, harumque directio, videlicet constructio definitionis, diuisionis, propositionis, argumentationis: sed hæc omnia sunt à Logica, quæ versatur circa illa dirigendo intellectum, ut rectè hæc sciendi instrumenta conficiat: ergo totum obiectum circa quod Logica versatur est operabile, & circa illud modo operabili versatur.

Respondent auctores oppositæ sententiæ Logicam ipsam circa obiectum à se factum post ipsam operationem tendere speculatiuo modo, sicut artifex facta domo merè speculatiue considerat esse diuturnam, & à frigore defendere. Contra consideratio passionum, vel proprietatum obiecti facti à Logica vel conducit ad operationes intellectus dirigendas, vel non conducit: si conducit, erit practica; si non conducit, non pertinebit ad Logicam, quia hæc tantum agit de operationibus dirigendis, non vero de ipsi operationibus secundum se, nec de ipsa directione, nisi quatenus ab ipsa Logica procedente. Contemplatio enim instrumentorum sciendi secundum se non ad Logicam, sed ad Philosophum, vel Metaphysicum attinet. Exemplum de architecto nihil probat, quia quando considerat artifex domum esse diuturnam, & defendentem à frigore, considerat id quod artifex intendit facere, quia intendit facere domum defendentem à frigore, hoc est, tali modo dispositam ut à frigore defendat. Cognitionis enim, quæ pertinet ad artificem, & in qua ars actualis consistit, dicit, domus ita facienda est ut à frigore defendat, ex vi cuius artifex domum facit tali modo dispositam ut à frigore defendat.

Inhabis: artifex considerat domum iam factam, quæ consideratio ad domum faciendam nequit deferre, ac proinde neque practica esse, sed purè speculatiua. Respondeo domum factam posse considerari ut iam factam præcisè, vel posse considerari ut factibile ex se, vel quatenus potest in illa corrigi aliquis error, si forsan in illius structura sit commissus. Si posteriori modo consideretur, cognitio practica erit; si priori, cognitio illa ad artem architectandi non pertinebit, quod eadem prorsus ratione in Logica contingit, possum enim ego examinare circa syllogismum iam factum, an habeat omnem conformitatem cum præceptis Logicæ cognitione præcisè ordinata ad illum syllogismum speculandum, ita ut si appareat syllogismum non esse legitimum, ex vi illius cognitionis non ergo potero syllogismum legitimum conficere, & tunc cognitio illa practica non erit. Possum insuper inspicere an syllogismus à me factus habeat conformitatem cum præceptis Logicæ, ut si proprietates illæ in syllogismo facto desiderantur, alium conficiam, in quo reperitur omnimoda conformitas cum Logicæ præceptis, & tunc talis consideratio spectabit ad Logicam, & erit practica.

Inhabis: quando ego considero syllogismum à me factum non esse iuxta regulas artis, & ideo syllogismum alium regulis illis conformem efficio, duplicem reperiri cognitionem, quandam ex vi cuius detego syllogismum non esse legitimum, aliam, quæ præscribit modum, quo alius syllogismus legitimus sit faciendus, qui loco legitimi substituitur, ex quibus posterior erit practica, quia præscribit modum, quo faciendus est alius syllogismus; & prior speculatiua, quia illa immediatè non præscribit modum, quo faciendus est talis syllogismus, sed proponit

malitiam syllogismi iam facti, ex qua moueor ad faciendum alium directum præceptis Logicæ, & non cognitione quæ deprehenditur malitia prioris syllogismi: ergo prior illa cognitio practica non est, quia non ex eo, quod mouear ego, ad aliquid faciendum ex hoc obiecto cognito, cognitio talis obiecti practica est, aliās cognitio quæ Deus cognoscit hominum peccata, practica esset, quia ex peccatis cognitis mouetur Deus ad poenam infligendam.

Respondeo cognitionem illam priorem, ex vi cuius tantum deprehenditur malitia syllogismi iam facti, & tantum deferuit ad alium legitimum faciendum applicando motum, quo voluntas determinatur ad faciendum alium syllogismum, per se, & intrinsecè non pertinere ad Logicam, sed tantum extrinsecè, quatenus ego illam elicio ex intentione faciendi alium syllogismum, si forsan errorem aliquem deprehenderim in syllogismo iam facto, & ita sicut extrinsecè, & non per se pertinet ad Logicam, sic potest extrinsecè, & non per se, sed ratione intentionis, à qua procedit dici practica, etiam si intrinsecè & per se cognitio sit speculatiua ut rectè probat ratio facta. Neque obstat Logicam frequenter uti tali cognitione, ut dicamus adhuc talem cognitionem Logicam non esse, sed Philosophicam, aut Metaphysicam, quia Nauclerus utitur cognitione coniunctionis syderum, ut temporis opportunitatem ad nauigandum agnoscat, & tamen cognitio circa syderum coniunctionem, & temporis tranquillitatem non pertinet per se formaliter ad artem Nauicam, sed supponitur ad exercitium ipsius artis: sic affirmo in præsentī Logicum speculantem malitiam huius syllogismi, ex qua mouetur ad rectum syllogismum faciendum regulis artis directum, uti cognitione speculatiua circa malitiam syllogismi iam facti, quæ formaliter non pertinet ad Logicam, sed ad Philosophiam, seu ad Metaphysicam, ut ex illa moueatur ad faciendum syllogismum directum Logicæ præceptis, sicut Nauclerus utitur cognitione pertinente ad Astrologiam, ut ex illa moueatur ad nauim ducendam iuxta præcepta Nauicæ artis.

Obiiciunt auctores asserentes Logicam habere aliquos actus speculatiuos: Hæ cognitiones, definitio & definitum conuertuntur; genus latius patet suis differentiis; conclusio identificatur cum præmissis pertinent ad Logicam, & tamen non sunt practica: ergo non omnis cognitio practica pertinet ad Logicam. Priorem partem antecedentis nemo negabit, posteriorem probo. Illa quæ identificantur sunt obiectum definitionis cum obiecto cognitionis, per quam cognoscitur definitum, & obiectum conclusionis cum obiecto præmissarum. Similiter, illud quod latius patet est obiectum, quod ex vi cognitionis genus denominatur respectu obiecti, quod ex vi cognitionis denominatur differentia: sed hæc maior extensio generis, & illorum extremorum identitas sunt independentes à prædictis cognitionibus: ergo prædictæ cognitiones per ordinem ad hæc obiecta practica non sunt. Respondeo hos Logicæ actus non versari circa conceptus obiectiuos, sed circa formales, quod probaui Punct. 5. & ita esse practicos, sonant enim, sic conficienda est definitio ut illius significatum sit idem cum significato cognitionis, per quam repræsentatur definitum: tales præmissæ debent in syllogismo adduci, talisque debet esse conclusio, ut huius illarumque obiectum significatum realiter sit idem; demum talis debet esse cognitio generis ut ad plura se extendat obiecta, quàm cognitio alterius differentia, quæ cognitiones practicae sunt, deferuiunt enim, ut iuxta modum ab illis præscriptum efficiantur definitio formalis, formales præmissæ, conclusio formalis, & formales conceptus generis, & differentia. Idem dico de illis principiis, dici de omni, & dici de nullo, quæ immediatè dirigunt intellectum, ut ex propositione vniuersali affirmatiua particularem affirmatiuam inferam, & ex vniuersali negatiua particularem negatiuam deducam.

PUNCTUM VI.

De utilitate, & necessitate Logica ad alias scientias.

Duplici ratione utilis est Logica omnibus aliis scientiis. Primò dirigendo intellectum ad sciendi instrumenta faciendā, videlicet definitionem, diuisionem, argumen-

argumentationem, quibus scientiæ omnes vtuntur. Secundò suppeditando generalia media ad disputandum, & discurrendum de rebus omnibus, ostendendo videlicet locos communes, & sedes argumentorum, ex quibus argumenta ad quamcumque rem probandam desumi possunt. Primum illud spectat ad formam argumentandi, secundum ad materiam; quamvis enim quælibet scientia habeat media singularia ad suas conclusiones inferendas, tamen Logica omnibus præbet generalia quædam media ex locis communibus desumpta, v.g. de locis definitionis, descriptionis, notationis, partium, totius, causarum, effectuum, antecedentium, consequentium, repugnantium, similitum &c. de quibus omnibus doctè, & latè Nolter Fonseca lib. 7. constituit. Dialecticarum à cap. 10. vique 38. Hæc pars topica vt distincta à reliquis iuxta strictam nominis significationem, Dialecticæ nomen sibi asseruare debebat, vt eruditè ostendunt Noltri Conimbricenses quæst. 4. Proœmial. art. 1. iam tamen vsu receptum est Dialecticæ nomen extendi ad hanc partem topicam, & ad alias, quæ specialiter Logicæ nomine gaudebant.

Hæc duo præstat Logica reliquis scientiis immediatè per proprios actus, habitus enim Logicæ immediatè ad actus aliarum scientiarum non concurrunt, neque ab illis gignitur, sed tantum à Logicæ actibus; omnis enim habitus concurret ad actus similes illis, à quibus producitur. Actus Logicæ directiue concurrere ad actus reliquarum scientiarum constat ex dictis de natura Logicæ docentis, & vtentis, vbi per directionem explicuimus docentis & vtentis Logicæ formalitates. Neque alius est actiue influxus necessarius procedens à Logicæ actibus terminatus ad actus aliarum scientiarum, eo enim ipso, quod per actus Logicæ instruat intellectus de modo, quo faciendum est sciendi instrumentum, oblata materia cuiuscumque scientiæ intellectus facilis est ad instrumenta sciendi conficienda, quæ elicitiue procedant à scientia illa, ad quam spectant, & directiue à Logicæ actibus, vt latius dicebam Punct. 2. n. 17.

Ad definiendum quomodo Logica necessaria sit ad alias scientias supposito modo influendi in illas, sciendum est duplicem esse necessitatem, vnam ad simpliciter operandum, quæ suppleri nullo modo potest, quia necessitate existentia ad operandum requiritur. Alia est necessitas secundum quid vel ad melius, quæ suppleri potest aliquo labore, vt necessitas, quam habeo equi, vel curus ad eundem Matritum. Deinde in memoriam reuocandum est Logicam actualem aliam, quandam esse habituales; Logica actualis dicitur ipse actus Logicæ; habitualis Logica appellatur habitus, à quo procedit actus, qui dicitur Logica actualis. His præmissis nonnullis conclusionibus breuiter rem desino.

PRIMA CONCLUSIO. Quilibet actus sciētificus cuiuslibet scientiæ potest acquiri sine Logica actuali, & sine habituali. Probo hanc conclusionem: priores actus sciētifici Logicæ acquiruntur sine Logica præcedenti: ergo similiter poterunt alij acquiri, cuiuscumque scientiæ sint. Secundò probatur: possunt præmissæ cuiuscumque conclusionis in particulari, & illarum cum conclusione connexo agnosci sine Logica: ergo potest acquiri scientia actualis sine Logica. Antecedens patet in pluribus illationibus, quas homines nullā instructi scientia conficiunt: rusticus enim dicit, *homo sentit quia est animal*, quæ causalis propositio hanc inuoluit demonstrationem: *Omne animal est sensituum: Homo est animal: ergo homo est sensituum*. Quod si aliæ sunt conclusiones, de quibus non est eadem ratio, quia difficilius illarum connexio cum præmissis agnoscitur, difficultas illa vinci poterit maiori studio, & ingenij perpicacità, quibus sine Logica quisque poterit allequi perfectam notitiam illarum præmissarum cum conclusione. Adde difficultatem vinci non posse Logicā actuali, aut habituali, quia non ostendit connexionem præmissarum in particulari cum conclusione, sed docet quomodo disponendæ sunt præmissæ, quæ alijs cum conclusione cognoscantur connexæ, vt ex illis per discursum legitimum inferatur conclusio.

SECUNDA CONCLUSIO: Omnes actus sciētifici omnium scientiarum metaphysicè loquendo possunt acquiri sine Logica. Inferitur hæc conclusio manifestè ex præcedenti, quia si quilibet in particulari potest acquiri, vno acquisito poterit alius, & alius acquiri,

acquisitio enim vnus non impedit alijs acquisitionem imò ad illam adiuvat.

TERTIA CONCLUSIO: Moraliter loquendo implicat quocumque maximo studio, atque labore acquiri simul actus alicuius scientiæ sine Logica actuali. Ratio conclusionis sumenda est ex difficultate obiectorum, quæ maxima est, & ex imbecillitate intellectus, idque experientia suadet, quæ videmus hominem Logicæ ignarum vix vnum, vel alterum discursum rectum efformare, sed quàm plura, quantumuis polleat ingenio, repetitione terminorum inuoluere, & implicare.

QUARTA CONCLUSIO: Non potest aliqua scientia moraliter loquendo secundum omnes sui partes sine Logica habituali acquiri. Ratio est, quia non potest acquiri sine pluribus actibus Logicæ, ex quibus necessariò confurgit habitus, ac proinde habitus Logicæ conueniunt cum actibus aliarum scientiarum medijs actibus Logicæ, à quibus producuntur, quasi quid consequens actus Logicæ, qui aliarum actus antecedunt, & medijs alijs actibus, quos producant tanquam principia mediata, quæ influunt in actus Logicæ immediatè dirigentes aliarum scientiarum actus.

QUINTA CONCLUSIO: Logica actualis requiritur ad facilius, & minori labore, & absque errandi periculo reliquas scientias acquirendas. Probatur conclusio ex tertia iam tradita, quia si moraliter non possunt omnes actus scientiæ acquiri sine actibus Logicæ, certum est actus Logicæ conducere ad aliarum scientiarum actus facilius exercendos.

SEXTA CONCLUSIO: Habitus Logicæ iuuat ad reliquas scientias facilius acquirendas. Probatur hæc conclusio ex proximè præcedenti: actus Logicæ requiruntur ad alias scientias facilius acquirendas: ergo habitus Logicæ, qui facilitatem inducit ad actus Logicæ prærequisitos, medijs his iuuabit ad illas scientias acquirendas.

CONTROVERSIA III.

De Natura universalis.

LVRA, quæ non pauci in hoc loco intempestiue tractant, supponenda sunt, vel legenda Controv. 4. Metaph. vbi per totam latè ago de distinctionum genericibus, & explico quid sit realis distinctio, & distinctio rationis, & quibus entitatibus hæc & illa conueniant.

Definiam ergo omnia, quæ ad præsentem materiā spectant, ex principiis ibi tradendis, quod si tibi videatur necessariò præmittenda ad explicandam Vniuersalis naturam, non tibi difficile erit illorum lectionem præmittere, si adeas Controv. 4. Metaphysicam, quam hoc eodem volumine tibi offero. Ne tamen credas precor, ab illo loco esse extrahenda, & ad præsentem transferenda, quia necessaria sunt ad intelligentiam eorum, de quibus in præsentibus sumus acturi, nihil enim proprius sibi vendicat Metaphysica, quàm quæstiones de distinctionum genericibus, & prædicatis, in quibus singulæ distinctiones repellantur, & si omnia, quæ ad perfectam intelligentiam eorum, de quibus tractat Logica essent præmittenda, necessariò Metaphysica tota Logicam præiret. Posses forsan damnare me hic agere de natura vniuersalis, cuius essentiam iure optimo Metaphysica speculari debebat. Non inficior vniuersalis naturam à Metaphysica esse inquirendam, verumtamen negabit nemo, nec verbum posse dici de naturis quinque prædicabilium, quæ in Logica necessariò sunt explicandæ, si prius vniuersalis natura nobis non innotescat, quapropter necessarium duxi hanc de vniuersalis natura Controuerfiam præmittere.